

Český model
amerického kongresu

Soukromé vojenské a bezpečnostní agentury

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

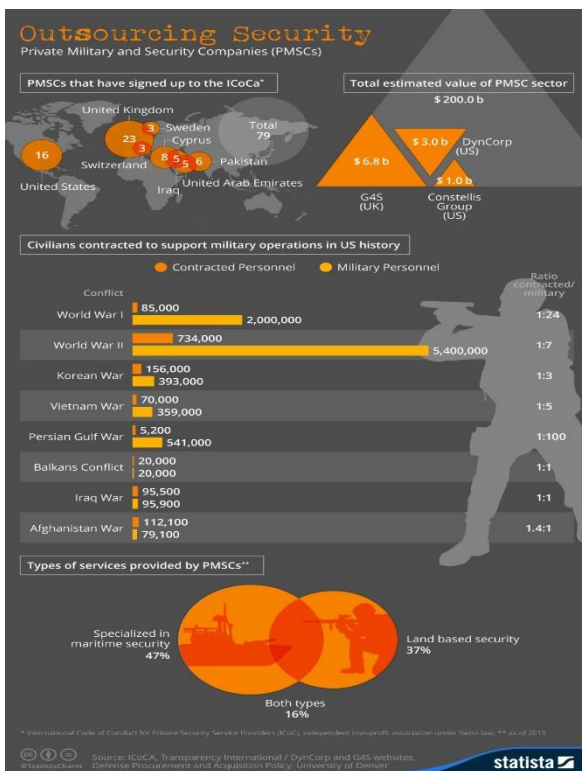
Radek Mazuch

1 Úvod

Soukromé vojenské a bezpečnostní agentury (private military and security companies, PMSCs) lze definovat jako soukromé obchodní společnosti, které poskytují služby v oboru bezpečnosti a ochrany státním i soukromým subjektům. Hlavní náplní jejich činnosti je zajišťování bezpečnosti právníckým i fyzickým osobám formou osobní ochrany jednotlivců a hlídání konkrétních objektů, prevence trestné činnosti a konzultace v bezpečnostních otázkách; například zajišťovat kyberbezpečnost či poskytovat vojenský výcvik

Jednotlivé agentury se odlišují na základě různých služeb, které svým klientům poskytují, a také dle zadavatelů, kteří si od nich služby objednávají. Zatímco některé bezpečnostní agentury pracují primárně pro civilní sektor, jiné agentury spolupracují s armádou a poskytují jí podporu v logistice, zásobování a zajištěním zázemí jak v samotných Spojených státech, tak v zahraničí.

Nejvýznamnější americké korporace zainteresované v oboru, jako ADT, ALLIEDBARTON, DYNACORP či Academi zaměstnávají desítky tisíc lidí po celém světě a sehrávají klíčovou úlohu v mezinárodní bezpečnosti. PMSCs zažívají v 21. století období nesmírného rozvoje. V USA pracují pro tyto společnosti v současné době cca 2 miliony lidí na plný úvazek a generují ročně obrát ve výši několika stovek miliard dolarů¹. Vzhledem k tomu, že je i do budoucna velmi pravděpodobný další rozvoj těchto společností, vyvstává otázka nové právní úpravy, jež by reflektovala vzestup PMSCs v posledních letech. Další důležitou okolností je také nárůst významu nových forem boje, a to především v kyberprostoru, kde se tyto společnosti rovněž začínají silně angažovat.

1 The Growth & Development of the Private Security Industry. <https://www.firstsecurityservices.com> [online]. First Security, 2014 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://www.firstsecurityservices.com/the-growth-development-of-the-private-security-industry/>

Specifickou kapitolou je využívání PMSCs během zahraničních misí, kde se jejich zaměstnanci, obecně nazývaní jako kontraktoři, stali nedílnou součástí americké vojenské strategie, ale zároveň také zůstávají zdrojem kontroverzí a o účinnosti jejich využívání panují pochybnosti.

2 Všeobecný přehled

2.1 Historie

Různé formy ozbrojených sil usilujících primárně o zisk, nikoliv o ochranu státu, jsou mnohem starší než Spojené státy americké, účastnili se i samotné války za nezávislost a dalších historických konfliktů. Ke vzniku moderních PSMCs ale došlo až v moderní historii USA a jejich význam ještě více narostl v souvislosti s globální válkou s terorismem, neboť jich bylo ve velké míře využíváno během dlouhých válek v Afghánistánu a v Iráku, do kterých velmi významně zasáhly a stále zasahují.

2.1.1 Vietnam

Studená válka byla přelomovou etapou pro fungování PSMCs, přičemž ale nutno podotknout, že jejich role v té době byla podstatně menší než v současnosti. Z bojových akcí byly téměř zcela vyloučeny a jejich hlavní úloha zůstávala čistě podpůrná. Velmi významnou roli v jejich rozvoji nepochybně sehrála skutečnost, že v roce 1973 byly zrušeny povinné odvody a armáda se profesionalizovala. Jednalo se o reakci na neochotu a odpor mladých mužů zapojit se do války ve Vietnamu. Nárůst významu PMSCs velmi dobře ilustruje skutečnost, že během války v Indočíně byl sice počet kontraktorů relativně vysoký, ale v poměru vůči vojákům pravidelné armády vcelku zanedbatelný (zhruba 60:1). Většina kontraktorů byli vysoce specializovaní odborníci, kteří poskytovali služby převážně technického charakteru, většinou působili jako překladatelé, technici či dodavatelé zásob pro vojáky. Významný nárůst jejich úlohy přišel až s prezidentem Ronaldem Reaganem v osmdesátých letech².

2.1.2 Osmdesátá léta

Vzestup PMSCs v osmdesátých letech byl dán především dvěma faktory. Tím prvním byla rovina ideologická, kdy Reagan silně propagoval myšlenku co možná nejomezenější role státu a naopak silné pozice soukromého sektoru, a proto usiloval o silné zapojení privátních subjektů do fungování armády. Výrazem tohoto přesvědčení bylo přijetí *The Competition in Contracting Act*, zákona, který umožnil menším společnostem ucházet se o státní zakázky na spolupráci s armádou. Druhou příčinou pak bylo dramatické navýšení výdajů na obranu během Reaganovi éry.

2.1.3 Období po studené válce

Za skutečnou zlatou éru lze považovat vrchol války proti teroru během vlády George W. Bushe, kdy došlo k bezprecedentnímu zapojení privátních kontraktorů během válek v Iráku a v Afghánistánu. Bush následoval stejnou ideu jako Reagan, a proto považoval za žádoucí široké zapojení soukromých firem, dále oba válečné konflikty představovaly pro kontraktory ideální příležitost. Jednalo a stále se jedná o dlouhé války. Spojené státy jsou nuceny udržovat početný kontingent v obou zemích, což přirozeně vyžaduje také velké množství kontraktorů. Jejich počet dosáhl svého vrcholu v roce 2012, kdy jich v Iráku působilo na 120 tisíc. Angažmá v Iráku zároveň ale představuje vůbec nejkontroverznější etapu jejich fungování, neboť bylo provázeno celou řadou skandálů.³

2.2 Současný stav

V průběhu několika posledních let, a především díky válkám v Iráku a v Afghánistánu, se outsourcing privátních aktérů americkým ozbrojeným složkám stal jejich důležitým pilířem. Pokud by dnes americké ozbrojené složky chtěly fungovat bez PMSCs, bylo by nutné zcela přebudovat vojenskou strategii USA. Třebaže rozměr jejich nasazení na zahraničních misích se zdá už částečně za svým zenitem, představuje soukromý bezpečnostní průmysl stále velmi perspektivní obor.

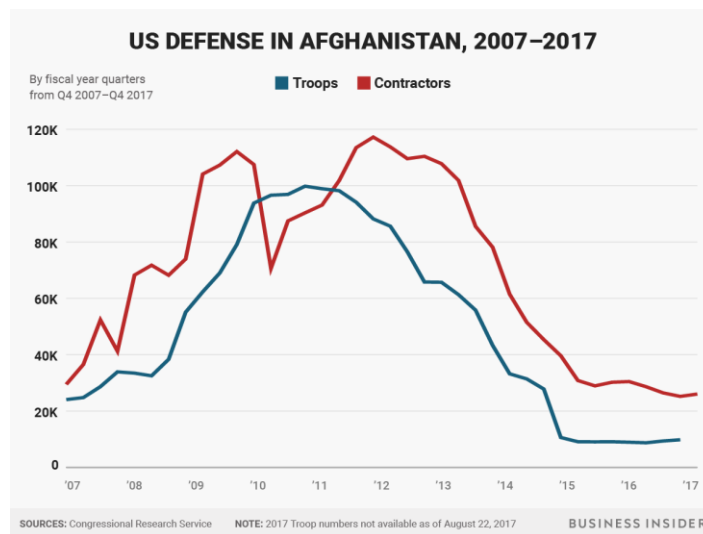
2.2.1 Statistiky PMSCs

V současné době PMSCs poskytují americkým ozbrojeným složkám podporu téměř na všech úrovních. PMSCs poskytují své služby jak v rovině logistické podpory, tak zajišťováním běžného provozu americké armády. Pentagon dnes zaměstnává 1,4 milionu vojenských pracovníků a 770 000 civilních zaměstnanců a více než 800 000 osob na částečný úvazek. Pentagon uvádí, že k tomu navíc zaměstnává zhruba 750 000 lidí, právě z řad soukromého sektoru. V tomto kontextu je často zmiňována skutečnost, že ministerstvo obrany někdy upřednostňuje PMSCs před najímáním vlastních pracovníků, neboť je pod politickým tlakem, aby usilovalo o snižování stavu federálních zaměstnanců⁴.

---

3 Tamtéž

4 Trump And The Return Of Private Military Contractors. <https://lobelog.com> [online]. Washington, DC, United States: DAVID ISENBERG, 2017 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://lobelog.com/trump-and-the-return-of-private-military-contractors/>

2.2.2 Kontraktoři na zahraničních misích

Ačkoli americké síly oficiálně opustily Irák na konci roku 2011, zůstává zde velké množství kontraktorů. V současné době se navíc množství těchto lidí v zemi znovu navyšuje z důvodu boje proti Islámskému státu. Nyní je v Iráku 3 592 pracovníků PSMCs, v porovnání s více než pěti tisíci americkými vojáky⁵. V Afghánistánu pak působí 26,647 kontraktorů⁶ (z toho 1,932 ozbrojených bezpečnostních pracovníků, zbytek jsou civilní zaměstnanci) a počet vojáků se bude navyšovat na 12 000⁷, což znamená, že svým počtem vysoce převyšují příslušníky americké armády v zemi. V Africe je americká armáda rovněž silně závislá na soukromých dodavatelích, kteří podporují speciální operační síly i konvenční americké vojenské jednotky v různých protiteroristických operacích.

2.2.3 Problémy PMSCs

S činností PMSCs je spojena celá řada problému a sporných otázek. Tou základní je, že zatímco pravidelné vojenské jednotky jsou vedle vydělávání peněz motivovány také určitými ideály, jako je vlastenectví a touha sloužit své zemi, vojenští kontraktoři jsou primárně či pouze motivováni ziskem, a proto je jejich loajalita zpochybňována a panuje konsenzus na tom, že na některé typy misí jsou jejich služby zcela nevhodné. Jako poněkud problematická je také někdy vnímána skutečnost, že kontraktoři

---

5 PETERS, Heidi. *Department of Defense Contractor and Troop Levels in Iraq and Afghanistan: 2007-2017* [online]. , 5-9 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R44116.pdf>

⁶(PROGRAM SUPPORT), ODASD. *CONTRACTOR SUPPORT OF U.S. OPERATIONS IN THE USCENTCOM AREA OF RESPONSIBILITY* [online]. duben 2018, , 2-3 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: https://www.acq.osd.mil/log/ps/.CENTCOM_reports.html/5A_April_2018_Final.pdf

7 Tamtéž

nepracují zdaleka jen pro ozbrojené složky Spojených států. Například někdejší Blackwater, nyní nesoucí jméno Academi, pracuje ve velké míře pro bohaté státy v perském zálivu a vyvstává určitá obava z možného úniku zpravodajských informací a know-how americké armády.

2.2.4 Finanční náročnost

Jako hlavní důvod využívání privátních vojenských kontraktorů se uvádí jejich vyšší efektivita a nižší finanční náročnost než tradiční vojenské síly, tato představa vychází z ve Spojených státech převládajícího světonázoru, že soukromý sektor je vždy efektivnější a lépe fungující než ten státní. Pravdou ale je, že toto tvrzení není podloženo žádnými tvrdými daty, a někteří odborníci⁸ jsou dokonce přesvědčeni, že využívání PMSCs je ve skutečnosti dražší než poskytování stejných služeb samotným státem.

2.2.5 Skandály spojené s PMSCs

Jeden z největších skandálů kolem působení PMSCs vyvolalo působení společnosti Blackwater⁹. Její zaměstnanci poskytovali ochranu diplomatům v Iráku a také konvojům v nebezpečných oblastech. Během jednoho útoku povstalců na vozidla Blackwateru bylo zabito čtrnáct iráckých civilistů. Blackwater byl následně obviněn z řady zločinů proti civilnímu obyvatelstvu a bylo mu iráckou vládou přikázáno ukončit svoje působení v zemi. Tento incident je častým argumentem proti nasazování PMSCs do bojových operací. Stejně jako podíl Blackwateru na některých údajných válečných zločinech spáchaných americkou armádou.

2.3 Legislativa

Jakožto velmi významný činitel jak v rámci americké ekonomiky, tak v rámci ozbrojených sil si působení PMSCs už od svého počátku žádalo nějakou formu právní úpravy. V současné době neexistuje žádný komplexní federální zákon, který by reguloval fungování PMSCs. Jejich působení je primárně upravováno spíše na úrovni jednotlivých států unie než na federální úrovni. Je ale také částečně ošetřeno formou různých regulací a omezení, která jsou stanovena ministerstvem obrany. Velmi ožehavou otázkou je dále přirozeně právní odpovědnost zaměstnanců PMSCs při jejich nasazení v zahraničí. Teoreticky by se měli řídit dle zákonů zemí, kde působí, ale vzhledem k tomu,

---

⁷ ISENBERG, David. PMC = Private Military Costs. *Huffingotn post* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: https://www.huffingtonpost.com/david-isenberg/pmc-private-military-cost_b_2208825.html

⁹ U.S.Contractorbanned by IraqOverShootings. *Nytimes* [online]. New York: Sabrina Tavernise, 2007 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2007/09/18/world/middleeast/18iraq.html?pagewanted=all&_r=0

že se často jedná o zhroutené a slabé státy, je tento postup v praxi velmi obtížný a například obvinění v případě Blackwater byli souzeni na americké půdě.

2.3.1 Kongres

Kongres již v minulosti schválil celou řadu zákonů, které se věnují fungování PMSCs. Omezují a definují ale spíše jednotlivé aspekty praxe než jejich fungování jako celek. Za zmínku stojí *Anti-Torture Act* (2009), zákon zakazující všechny formy mučení s platností pro občany USA kdekoli na světě, což byla reakce na skandální mučení vězňů v iracké věznici Abú Grajhb, do kterého byli zapojeni i vojenští kontraktori. Dále pak *Uniform Code of Military Justice* (UCMJ), tato norma právně ukotvila možnost ozbrojených sil stíhat zaměstnance PMSCs za jejich zločiny páchané v rámci vojenských misí¹⁰.

V Kongresu lze nalézt i velmi silné odpůrce využívání PMSCs. V roce 2011 byl dokonce předložen skupinou demokratů návrh zákona (*Stop Outsourcing Security Act*¹¹) který navrhoval úplný zákaz využívání soukromých kontraktorů ve válečných zónách, ale nepodařilo se pro něj získat podporu ani mezi samotnými demokraty.

2.3.2 Mezinárodní regulace

Vzhledem k tomu, že PMSCs jsou globálním fenoménem, objevila se v minulosti řada iniciativ s cílem jejich práci nějakým způsobem ošetřit mezinárodní normou. Tou zřejmě nejvýznamnější je *United Nations Mercenary Convention*¹², která zcela zakazuje používání ozbrojených sil nezřízovaných státem, nicméně Spojené státy odmítli tuto konvenci ratifikovat. Důvodem byl nesouhlas s označením všech zaměstnanců nestátních aktérů pracujících s vidinou zisku jako žoldáků. Neboť vzhledem k tomu, že zaměstnanci PMSCs spolupracují s pravidelnou armádou v rámci válečných konfliktů, mohou se, dle interpretace vlády USA, částečně zaštitit její autoritou.

---

10 LANIGAN, Kevin. *Legal Regulation of PMSCs in the United States: The Gap between Law and Practice* [online]. 2009, 2-3 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <http://www.privatesecurityregulation.net/files/Microsoft%20Word%20-%20PMSC%20Article,%20US,%20Kevin%20Lanigan,%20Final.pdf>

11 H.R.2665 - Stop Outsourcing Security Act. *Congress.gov* [online]. Washington D.C., 2011 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/112th-congress/house-bill/2665>

12 *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries*. In: . New York: United Nations Secretariat, 1989, 44/34.

2.4 Shrnutí

Sestavení konkrétních pravidel pro PMSCs, které by vedlo k jejich lepšímu fungování, bude poměrně náročný proces. V dnešním globalizovaném světě, kdy tyto soukromé společnosti mohou působit v mnoha zemích, je jejich regulace i mimo jurisdikci USA poměrně obtížná. Překážkou v nalezení řešení je také odlišný přístup různých lidí a skupin k otázce, jakou by legislativa měla mít podobu a jak by vůbec participace PMSCs na ozbrojených složkách měla probíhat.

Na jedné straně je v USA silný pohled vycházející z přesvědčení, že privátní sektor by měl mít možnost účastnit se téměř všech procesů fungování státních institucí. V opozici proti němu stojí obava, že další rozmach těchto služeb může ohrozit státní monopol na násilí, který je považován za základní pilíř moderního demokratického státu, a také přesvědčení, že PMSCs nejsou tak efektivní a účinné, jak samy tyto společnosti tvrdí.

Nalézt řešení na mezinárodní scéně se dosud nepodařilo, což je mimo jiné zapříčiněno skutečností, že Spojené státy pravděpodobně o žádnou formu nadnárodní regulace nestojí. Navíc vzhledem k současnému rozložení politických sil v USA je přijetí jakékoliv mezinárodní normy spíše nepravděpodobné.

3 Postoje politických stran a zájmových skupin

3.1 Administrativa

Postoj současné americké vlády zatím není v otázce postavení PMSCs ještě zcela vyjasněný. V rámci administrativy se najdou silní podporovatelé rozšiřování jejich působnosti, ale zároveň také jejich odpůrci. V současné době se zdá, že hlavní zastánci jsou spíše ve slabší pozici. Někdejší poradce pro národní bezpečnost Michael Flynn a bývalý hlavní stratég Bílého domu Steve Bannon byli velcí propagátoři využívání kontraktorů pro zahraniční mise, sám Bannon dokonce navrhol, aby v Afghánistánu zcela nahradili konvenční síly, ale tento návrh byl zamítnut a vzhledem k odchodu obou mužů z Bílého domu se nyní zdá, že vládní podpora PMSCs nebude tak silná, jak se čekalo, neboť především současný ministr obrany Jim Mattis je naopak k jejich využívání spíše rezervovaný¹³.

---

13 Trump Aides Recruited Businessmen to Devise Options for Afghanistan. *The New York Times*[online]. 2017 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/07/10/world/asia/trump-afghanistan-policy-erik-prince-stephen-feinberg.html>

3.2 Republikáni

Obecně lze říci, že PMSCs mají blíže k republikánům než k demokratům. Důvodem je především tlak ze strany republikánů na vyšší výdaje na obranu, což se poté odráží ve větším objemu zakázek pro tyto společnosti. Zároveň republikáni obecně usilují o šťihlejší a efektivnější stát a považují obecně privátní sektor za efektivnější než ten státní, proto široké zapojení soukromých subjektů vnímají jako cestu k větší úspěšnosti misí. Na druhou stranu je faktem, že ve stínu skandálů spojených především s působením společnosti Blackwater jsou v tomto ohledu pro jejich omezenější využívání než dříve¹⁴.

3.3 Demokraté

Demokraté jsou v názoru na PMSCs do jisté míry rozdělení. Především levicové křídlo strany se k nim staví vyloženě odmítavě a v minulosti usilovali o jejich radikální omezení. Demokraté zpravidla poukazují na skutečnost, že PMSCs jsou motivováni primárně ziskem a jejich vyzdvihovaná přednost, tedy levnější poskytování služeb, je sporné. Dále to pak byli právě demokraté, kdo stále poukazovali na kontroverze spojené s fungováním PMSCs v rámci války v Iráku, a budou proto zřejmě požadovat silnější omezení.

3.4 Amnesty International

Amnesty International se jako organizace staví velmi kriticky k využívání PMSCs ve válečných zónách. Upozorňuje především na zapojení zaměstnanců těchto firem v souvislosti s válkou v Iráku a jejich podílů na řadě skandálů. Jejich hlavním cílem je přijetí přísnější legislativy, která by přesněji stanovila podmínky jejich fungování a zabránila dalším problémům spojeným s fungováním PMSCs¹⁵.

3.5 Mezinárodní výbor červeného kříže

Mezinárodní výbor červeného kříže je už velmi dlouho aktivní na poli kultivace fungování PMSCs. Jejich největším úspěchem bylo, v tomto ohledu, vytvoření International Code of Conduct for Private Security Service Providers (ICoC). Tento dokument stanovil řadu principů, které musejí PMSCs dodržovat, aby bylo zajištěno jejich fungování s cílem předejít problémům při jejich činnosti. Například

---

14 ANDRAPOPULOS, George a John KLEINING. *Private Military and Security Companies (PMSCs) and the Quest for Accountability*. 1. London: Routledge, 2015n. l. ISBN 978-1138854741.

15 PRIVATE MILITARY AND SECURITY COMPANIES The Costs of Outsourcing War. *Amnesty international* [online]. London [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://www.amnestyusa.org/themes/military-police-arms/private-military-security-companies/>

Organizace spojených národů podmiňuje přijetím těchto podmínek možnost ucházet se o vypsané zakázky. Cílem této organizace je primárně regulovat PMSCs na základě dobrovolnosti, nikoliv restriktivních opatření¹⁶.

3.6 Academi

Academi je jedna z nejznámějších PMSCs, jedná se o Blackwater, který se přejmenoval vzhledem k negativní publicitě spojené se svým minulým působením. Jejich hlavním cílem je přirozeně co možná nejširší využívání svých služeb americkou armádou a zároveň co možná nejvolnější legislativa¹⁷.

4 Doporučené zdroje

<https://www.youtube.com/watch?v=6LaSD8oFBZE>

- Video popisující činnost PMSCs

<http://www.youtube.com/watch?v=chhBLHFBUe0>

---

16 Switzerland: Clarifying legal rules regarding Private Military and Security Companies (PMSCs). *Www.un.org* [online]. New York, 2015 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/portfolio-items/switzerland-clarifying-legal-rules-regarding-private-military-and-security-companies-pmscs/>

17 Private Military and Security Companies in Iraq. *Student Guide to intelligence Analysis*[online]. 2017 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: <http://comprehedv.cluster011.ovh.net/thinktank/index.php/2017/05/10/private-military-and-security-companies-in-iraq/>

- Dokument o moderních žoldácích

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130101487>

- Bakalářská práce věnovaná fungování a historii PMSCs

<http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/soukrome-vojenske-spolecnosti>

- Odborný článek v češtině o soukromých bezpečnostních organizacích

https://www.faiobserver.com/region/north_america/rise-private-military-companies-01478/

- Text popisující příčiny vzestupu PMSCs

5 Další zdroje

BUREŠ, Oldřich, NEDVĚDICKÁ, Vendula, Historie využívání soukromých vojenských sil, Vojenské rozhledy, 2011, roč. 20 (52), č. 3, s. 76–102, ISSN 1210-3292

CLEMENTS, Dennis a Margaret YOUNG. The History of the Army's Logistic Civilian Augmentation Program: an Analysis of its Oversight from Past to Present. Monterey, California, 2005. Magisterská diplomová práce. Naval postgraduate school. Dostupné z: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a443282.pdf>.

CHESTERMAN, Simon. We Can't Spy ... If We Can't Buy!: The Privatization of Intelligence and the Limits of Outsourcing ' Inherently Governmental Functions". European journal of international law. 2008 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/19/5/1698.pdf>

KULÍŠEK, Jaroslav, Soukromé vojenské společnosti (Nový faktor společného operačního prostředí), Vojenské rozhledy, 2011, roč. 20 (52), č. 2, s. 71–96, ISSN 1210-32